

DE MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING EN VLAAMSE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, CULTUUR, DIGITALISERING EN FACILITAIR MANAGEMENT

MEDEDELING AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: Vlaams internationaal cultuurbeleid: strategisch kader 2021-2025

1. Inleidend

Het Vlaams regeerakkoord staat een ambitieus en coherent internationaal beleid voor. Die ambitie slaat ook op het cultuurbeleid. Vlaanderen kan immers pas echt stralen als het ook cultureel straalt.

In mijn beleidsnota cultuur kies ik ervoor om het interregionaal en internationaal cultuurbeleid te versterken, te richten en uit te bouwen. De basis voor het huidige beleid ligt in de “Algemene kaderrichtlijn internationaal cultuurbeleid” (VR 2018 2007 MED.0319/1) uit 2018. Deze kaderrichtlijn tekende scherpere definities uit voor het internationaal cultuurbeleid en verruimde het instrumentarium om het internationaal cultuurbeleid strategischer in te zetten en te verduurzamen. Die weg bewandel ik verder door keuzes te maken in focus, landen en thema’s, en door tegelijkertijd de synergie te zoeken tussen de beleidsvelden cultuur en buitenlands beleid. Het internationaal cultuurbeleid, zoals in deze nota opgevat, omvat op die manier het beleid en de activiteiten op vlak van culturele uitwisseling en samenwerking, met inbegrip van de culturele diplomatie, en vervangt de algemene kaderrichtlijn van 2018.

Dit internationaal cultuurbeleid ligt in het verlengde van mijn Vlaams cultuurbeleid en is complementair aan de follow-the-actor-aanpak die karakteristiek blijft voor de sectorale cultuurdecreten en hun internationale ondersteuningsinstrumenten. Door prioriteiten te stellen wil ik, binnen de budgettaire context, slagkracht tonen en op een coherente, duurzame en impactvolle manier werken.

De COVID-19 crisis heeft voor langere tijd de internationale activiteiten van de kalender geveegd en treft de geïnternationaliseerde en internationaal actieve culturele en creatieve sectoren bijzonder zwaar. De heropstart van de sector vraagt grote veerkracht, ook op vlak van internationaal werken. Met de wil om internationale culturele relaties te versterken en te verduurzamen, wil ik hun veerkracht vergroten.

2. Uitgangspunten

(1) De **doelsectoren** van het internationaal cultuurbeleid zijn de culturele en creatieve sectoren:

- de professionele kunsten (incl. letteren, audiovisueel, architectuur, vormgeving en circuskunsten);
- de cultureel erfgoedwerking en cultureel erfgoedorganisaties;

- en het sociaal-cultureel volwassenwerk en amateurkunsten.

- (2) Het Vlaams internationaal cultuurbeleid is in de eerste plaats **sectorgedreven**. Internationale samenwerking en oriëntatie stimuleren is een onlosmakelijk deel van het cultuurbeleid in Vlaanderen. Internationalisering en internationaal werken zijn noodzakelijk voor de professionalisering, de duurzame carrièreopbouw van cultuurprofessionals en de relevantie van cultuurgoederen en -praktijken, culturele actoren en organisaties. Bovendien is de deelname aan een internationaal project een verrijkende ervaring die vaak een springplank is tot meer uitwisseling en nieuwe partnerschappen. Het Departement Cultuur, Jeugd en Media (DCJM) faciliteert, ondersteunt en stimuleert de sector hierin.
- (3) Daarnaast wordt het internationaal cultuurbeleid beïnvloed en geïnspireerd door het **Europees en multilateraal beleid**.

Op niveau van de EU worden beleids- en financieringskaders gecreëerd en regelgeving aangenomen die inspelen op internationale tendensen en ontwikkelingen. In het belang van de sector waak ik erover dat deze aansluiten bij het Vlaamse beleid ter zake en breng ik het Vlaamse beleid waar opportuun in lijn met Europese prioriteiten. Ik respecteer hierbij steeds het subsidiariteitsbeginsel. Op die manier wil ik een context creëren waarin de mogelijkheden die de EU biedt, ook als subsidieverstrekker, maximaal benut worden.¹

Multilaterale Organisaties en meer specifiek UNESCO en de Raad van Europa zijn dan weer belangrijk omwille van de juridische en soft law kaders die er gecreëerd worden, en bieden de mogelijkheid om het beleid internationaal te benchmarken, te versterken en te vernieuwen. De aanwezigheid bij deze instellingen biedt mogelijkheden om inspiratie op te doen, Vlaamse kennis, expertise en excellentie internationale weerklank te geven en uit te dragen.

- (4) Internationale culturele projecten worden ook ingezet om het **internationale beleid, de internationale positionering en uitstraling van Vlaanderen** te versterken. Dat is zo bij culturele diplomatie, waaronder alle projecten van internationale culturele samenwerking worden bedoeld die bijdragen aan de realisatie van de beleidsdoelen van het Vlaams buitenlands beleid. Het Departement Kanselarij & Buitenlandse Zaken (DKBUZA), Flanders Investment & Trade (FIT) en Toerisme Vlaanderen (TVL) benutten de internationale uitstraling van culturele en creatieve sectoren bij het realiseren van hun internationale doelstellingen.
- (5) Het internationaal cultuurbeleid speelt zich af in **binnen- én buitenland**. De kern van deze nota betreft evenwel de activiteiten die **in het buitenland** plaatsvinden. Een performant internationaal cultuurbeleid heeft ook een sterk intern – binnenlands – luik: o.a. het uitbouwen van een referentiebeleid op vlak van evenementen, congressen etc. die de internationale netwerking en uitstraling van de sector versterken. Onder meer de werking van Event Flanders sluit hier bij aan.

3. Het internationaal cultuurbeleid 2020-2025: focus door synergie en prioriteitsstelling

Als laag bovenop de follow-the-actor-gedreven internationalisering in de sector, bouw ik een internationaal cultuurbeleid uit dat gericht en strategisch werkt door vanuit een meerjarig perspectief in te zetten op: (1) een **complementaire aanpak**; (2) het hanteren van een **doelstellingenkader met keuzes in actielijnen**; (3) het hanteren van een **geografische scope**.

¹ De Vlaamse cultuur- en filmsector behoort tot de grootste begunstigden van het Creatief Europa programma. Het EU-Werkplan Cultuur (2019-2022) is de leidraad voor het Europese handelen. Vlaanderen neemt in de uitvoering en de beleidsvorming een actief engagement op. Ook andere Europese programma's bieden mogelijkheden voor de culturele en creatieve sectoren.

3.1 Een complementaire aanpak

Het internationaal cultuurbeleid geeft richting aan zowel de activiteiten die door de overheid zelf worden geïnitieerd, als de activiteiten van de culturele bovenbouworganisaties. Een sterke afstemming tussen de verschillende overheidsactoren onderling en tussen de overheid en de culturele bovenbouworganisaties is van groot belang om versterkend te kunnen optreden. De departementen DCJM en DKBUZA zetten samen met de agentschappen FIT en TVL in op een grotere samenhang tussen ieders instrumenten zodat het inzetten van Vlaamse culturele actoren, goederen en praktijken in internationale context naast visibiliteit, reputatie en toeristische of economische waarde, ook aanzet geeft tot het opbouwen van duurzame cultuurnetwerken. Ze werkten hiertoe een samenwerkingskader uit.

De structurele afstemming met de culturele bovenbouworganisaties gebeurt zowel op individuele wijze als gezamenlijk. In samenwerking met de culturele bovenbouworganisaties zetten de overheden trajecten uit voor de uitbouw (of verdieping) van de internationale relaties en samenwerkingen.

3.2 Doelstellingenkader en actielijnen

Voor het internationaal cultuurbeleid zet ik drie doelstellingen uit: twee sluiten aan op het Vlaams cultuurbeleid, de derde op het Vlaams buitenlands beleid. Elke doelstelling wordt geconcretiseerd in actielijnen, en geïllustreerd met een gepast beleidsinstrumentarium.

Doelstelling 1: De internationale positie en aanwezigheid van culturele actoren, goederen en praktijken versterken

Deze doelstelling vormt een onlosmakelijk deel van het Vlaamse cultuurbeleid. Het gaat in de eerste plaats om het voortdurend versterken van de aanwezigheid van de Vlaamse cultuursector op de internationale scene. De sectorale cultuurdecreten beschikken over een eigen instrumentarium² om internationale mobiliteit en aanwezigheid op internationale toonplekken te ondersteunen. Aanvullend op deze decreten wordt ingezet op mechanismen om de internationale slagkracht en het bereik van de culturele actoren, goederen en praktijken verder te vergroten.

Actielijnen	Instrumenten (illustratief)
1.A Versterken en uitdiepen van (bestaande) relaties met toonaangevende organisaties en instellingen.	<ul style="list-style-type: none">• Zendingen van de minister-president ondersteunen de sector in de internationale ontwikkeling.• Taalpromotie: blijvend inzetten op de promotie en internationale positie van het Nederlands.
1.B Onderbelichte (deel)sectoren promoten en uitreiken naar verbinding met nieuwe scenes en platformen.	<ul style="list-style-type: none">• Meerjarige internationale focus op een (deel)sector: vanuit een pushbeleid en met oog op het versnellen van internationale verbinding een (deel)sector op een specifieke plek onder de aandacht te brengen.• Hedendaagse kunst: aandacht hebben voor de internationale zichtbaarheid van de hedendaagse beeldende kunst.
1.C Behartiging van de internationale economische	<ul style="list-style-type: none">• Ondersteuning door FIT van de culturele en creatieve sectoren³ in hun internationale activiteiten.

² Een overzicht van de internationale subsidielijnen in de sectordecreten gaat als bijlage.

³ Passend in de decretale opdracht van FIT (o.a. bijdragen tot een duurzame bevordering van export en internationalisering van ondernemingen in Vlaanderen) en zijn strategie voor economische groei en ontwikkeling in Vlaanderen.

belangen van de culturele en creatieve sectoren.	<ul style="list-style-type: none"> • Beschermen en bevorderen van culturele diversiteit door beleidsbeïnvloeding op EU en multilateraal niveau, in het bijzonder op vlak van het behouden van adequate uitzonderingen voor culturele en audiovisuele goederen en diensten in het Europese handels- en investeringsbeleid en het aanpakken van belemmeringen en barrières, o.a. inzake mobiliteit.
--	---

Doelstelling 2: Internationale samenwerking, netwerken en uitwisseling stimuleren

Internationale samenwerking en uitwisseling is onontbeerlijk voor de vitaliteit van de sector. Bezoekersprogramma's, masterclasses, experts bijeenkomsten e.d. leiden tot kennisontwikkeling en -uitwisseling en geven aanzetten tot inhoudelijke of artistieke samenwerking. Die uitwisseling gebeurt zowel via individuele contacten als via internationale netwerken voor professionals en netwerkbijeenkomsten, in binnen- en buitenland. Als gastland optreden van internationale bijeenkomsten, biedt voor Vlaanderen sterke opportuniteiten om eigen expertise, collecties, producties, cultuurgooederen of cultuurpraktijken zelf extra onder de aandacht te brengen; tegelijk biedt gastlandschap ruimere mogelijkheden voor het veld om internationaal te netwerken. Ook de EU en multilaterale fora zoals UNESCO bieden belangrijke platformen voor kennisuitwisseling en -opbouw. Daarnaast bieden ze mogelijkheden om Vlaamse expertise internationaal onder de aandacht te brengen.

Op sectoraal niveau bestaan er verschillende instrumenten om dergelijke mobiliteit en uitwisseling te ondersteunen voor individuen. Daarbovenop worden vanuit het internationaal cultuurbeleid een aantal overkoepelende initiatieven genomen.

Actielijnen	Instrumenten (illustratief)
2.A Grensoverschrijdende samenwerking en internationale verbinding faciliteren en stimuleren.	<ul style="list-style-type: none"> • Via bilaterale instellingen, contacten en samenwerkingen inzetten op kennisuitwisseling, samenwerking en netwerking. • Actieve deelname aan internationale sectorale netwerken. • Diplomatieke Vertegenwoordigers van Vlaanderen.
2.B Toonaangevende internationale netwerkmomenten en figuren naar Vlaanderen halen.	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteunen van internationale conferenties, showcasemomenten en colloquia met een hoofdzakelijk professioneel doelpubliek.
2.C Netwerking en samenwerking in EU en multilaterale context stimuleren en faciliteren.	<ul style="list-style-type: none"> • Sensibiliseren en kennis delen over EU financieringsmogelijkheden, deelname aan expertenoverleg en -fora.

Doelstelling 3: Vlaanderen in de wereld zetten als innovatieve State of the Art en aanjager van partnerschappen binnen een Europees waardekader

Projecten van internationale culturele samenwerking of uitwisseling kunnen bijdragen tot diverse doelen van het Vlaams internationaal beleid, zoals de versterking van de internationale reputatie van Vlaanderen, de bevordering van partnerschappen tussen landen en regio's, het uitdragen van de Europese waarden in omliggende landen en werelddelen, de emancipatie van achtergestelde groepen, de bevordering van de rechten van de mens, en vele andere.

Deze projecten 'culturele diplomatie' zijn een onderdeel van de internationale culturele samenwerking die logischerwijze overwegend ter harte wordt genomen door DKBUZA. Ze onderschrijven het belang van cultuur in externe relaties en dragen bij tot het Europees extern beleid, geheel volgens de logica van het Verdrag van Lissabon (art. 3 VEU en art. 167 VWEU).

Actielijnen	Instrumenten (illustratief)
3.A Versterking van de internationale reputatie van Vlaanderen.	<ul style="list-style-type: none"> • Projecten culturele diplomatie. • Diplomatieke Vertegenwoordigers van Vlaanderen. • Deelname aan internationale netwerken (bv. EUNIC). • Bilaterale werkprogramma's. • Flanders UNESCO Trustfund.
3.B Bevorderen van partnerschappen tussen landen en regio's	
3.C Uitdragen van de Europese waarden, de emancipatie van achtergestelde groepen en de bevordering van de rechten van de mens.	

3.3 Geografische focus

Beleid haalt baat uit **continuïteit en een langetermijnvisie**. Dat is zeker zo voor internationaal beleid. Het uitbouwen van internationale contacten, wederkerige relaties en netwerken vraagt immers tijdsinvestering en aangehouden inspanningen. Om maximaal in te kunnen zetten op volwaardige partnerschappen en wederzijdse engagementen, werken we met een lijst van prioritaire landen en regio's.

Voor de keuze van de landen en regio's zijn dit de vertrekpunten:

- de artistieke en economische mogelijkheden voor de Vlaamse culturele en creatieve sectoren,
- het belang van de culturele scene in het land,
- de prioriteiten van het Vlaams buitenlands beleid,
- historische en maatschappelijke banden.

Zo komen we tot volgende focusgebieden:

- de **Franse en Duitstalige Gemeenschap**;
- de **buurlanden** (Nederland, Duitsland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk) en Ierland;
- sterke regio's zoals **Catalonië, Baskenland, Schotland en Wales**;
- de **Noordelijke landen** (Denemarken, Finland, Noorwegen, Zweden) en de **Baltische staten** (Letland, Estland en Litouwen);
- **Italië en Oostenrijk**;
- de **Noord-Amerikaanse grootsteden**, die zeker voor kunsten een belangrijke exportbestemming zijn, maar door de omvang en de aard van de markt (sterke Angelsaksische focus) voornamelijk voor meer gevestigde actoren haalbaar zijn;
- **Zuid-Afrika**, als langdurig partnerland waarbij cultuur een belangrijk onderdeel vormt van de samenwerking;
- **Marokko**, waarbij de samenwerking rond het Vlaams-Marokkaans culturenhuis Darna een aanknopingspunt kan bieden voor andere dossiers.

Alle **ambtsgebieden van de Diplomatiek Vertegenwoordigers van Vlaanderen** behoren eveneens tot de geografische focus, ook indien ze niet zijn opgenomen in bovenstaande opsomming.

Het geografisch kader biedt focus in de beleidsinspanningen, zonder de realiteit uit het oog te verliezen dat er zich ook buiten de focusgebieden relevante ontwikkelingen voordoen. Vanuit die optiek laat de focus ruimte om nieuwe scènes te verkennen en in te spelen op opportuniteiten.

4. Een coherent Vlaams internationaal cultuurbeleid

Met deze visie teken ik een eengemaakt kader uit voor het internationaal cultuurbeleid. Dit kader is een noodzakelijke stap om grotere complementariteit te bereiken in de acties van de Vlaamse overheid.

Het internationaal cultuurbeleid geeft richting zowel aan de activiteiten die door de overheid zelf worden geïnitieerd, als aan de activiteiten van de culturele bovenbouworganisaties. De uitwerking en omzetting in de praktijk gebeurt door elk van die organisaties vanuit hun eigen opdracht en doelstellingen.

De Minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken,
Cultuur, Digitalisering en Facilitair Management

Jan JAMBON

Bijlage 1

Overzicht instrumenten internationalisering ⁴

Kunstendecreet

1. Tegemoetkoming voor een internationaal presentatiemoment (TIP)
2. Internationaal presentatieproject (IP)
3. Residentietoelage

Cultureel erfgoeddecreet

1. Projectsubsidie voor cultureel-erfgoedwerking op landelijk en internationaal niveau
2. Projectsubsidie voor internationale cultureel-erfgoedprojecten die cofinanciering vereisen
3. Tussenkost voor internationale uitwisseling

Amateurkunstendecreet

1. Internationale reistoelagen voor deelname aan internationale projecten
2. Internationale culturele projecten in Vlaanderen
3. Cofinanciering voor internationale projecten

Circusdecreet:

1. Internationale reiskosten
2. Ontwikkelingsgerichte beurzen voor individuele circuskunstenaars

Reglement: Tussenkost in de REIS-en VERBLIJFSKOSTEN voor internationale initiatieven binnen het beleid voor amateurkunsten, sociaal -cultureel volwassenenwerk, Vlaamse Gebarentaal en circuskunsten.

⁴ Dit overzicht geeft enkel de subsidies weer die die vanuit DCJM worden gegeven en exclusief internationalisering ondersteunen. Daarnaast kunnen organisaties internationale contacten en activiteiten ook financieren vanuit werkingssubsidies en/of projectsubsidies die ze krijgen via het Kunstendecreet, het Cultureelerfgoeddecreet, het Decreet Sociaal – Cultureel Volwassenenwerk, het Amateurkunstendecreet, het Circusdecreet, het Vlaamse Gebarentaaldecreet. Deze subsidies zijn niet exclusief voor internationaliseringsdoeleinden, maar kunnen daarvoor gebruikt worden.